

Personsök med rullmarkering

Personsök går ut på att hunden ska genomsöka ett område och markera ev personer som kan finnas där. Hunden skickas ut och då hon funnit en person ska hon på något vis berätta det för föraren samt visa på vart personen befinner sig.

En hund som spårar går vanligtvis med låg nos och följer marklukt medan en hund som söker går med hög nos och letar efter luftburen vittring.

Om vi har en person som vi vet har försvunnit från en viss plats använder vi en spårhund som kan ta upp spåret, följa spåret och markera ev föremål som lämnats längst spåret. Hunden ska då gå så nära spårkärnan (där personen gått) som möjligt och på så vis leda oss i rätt riktning mot personen.

Har vi istället ett läge där det är sannolikt att personer kan finnas i ett visst område (ex en rasmassa efter jordbävning eller i en viss skog) och det egentligen inte spelar någon roll vilken väg personen tagit sig till platsen så använder vi hellre en sökhund, det blir mer effektivt i ett sådant fall.

Personsök finns som tävlingsgren/bruksgren.

Vi kan också utbilda en hund till tjänstehund inom grenen, en sådan hund kallas för räddningshund.

Markeringssätt

En räddningshund/ sökhund kan på flera olika vis ”berätta” för föraren att hon funnit en person.

Inom tävlingsgrenen Personsök finns två alternativ: 1. Rullmarkering 2. Skallmarkering

Vid rullmarkering har hunden en liten rulle hängande i halsbandet. Då hon funnit en figurant tar hon rullen i munnen och springer tillbaka till föraren. Föraren ser hunden med rullen i munnen och vet då att det ligger en person i området. Denne kopplar då hunden som får leda föraren till figuranten (påvisning). Om hunden istället skulle komma utan rulle betyder det ”I det här området finns ingen person” varav föraren skickar hunden att söka igenom nästa område.

Vid skallmarkering ska hunden stanna hos den funne figuranten och ge skall på plats till föraren kommit dit. Föraren följer ljudet (skallet). Det är viktigt att den skallmarkerande hunden skäller konstant.

Jag rekommenderar varmt rullmarkeringen, inte minst om ni vill hålla kurser. Dels pga att man alltid måste se till att hålla kurser med skallmarkerande hundar på rejält avstånd från bebyggelse och dels för att de hundar som är med i gruppen brukar ha svårare att slappna av mellan sina arbetspass eftersom de nästan alltid hör andra hundar skälla och själva lätt går igång på det. Det är bra att de peppas av att andra hundar arbetar, men då många eller alla hundar skallmarkerar i en grupp blir en del hundar stressade. T.o.m en del hundar som brukar kunna slappna av lär sig med tiden att skälla ikapp med de andra. De hundarna har det sympatiska nervsystemet påkopplat både när de själva och andra söker. Dels är det inte bra för deras hälsa (varken fysisk eller psykisk) och dels behöver vi alla kunna vila för att vara fokuserade under inläring och arbete. De flesta som haft både skallmarkerande och rullmarkerande grupper upplever också att hundarna i en skallmarkerande grupp lättare ryker ihop med varandra. Det beror förmodligen på negativ stress i kombination med utmattning.

Hur det ser ut när hunden tävlar i grenen

I den första klassen – Apell-klass ser utförandet på specialmomentet ut så här :

Utdrag från SBKs regler gällande fram tills 2016

GENOMSÖKANDE AV OMRÅDE OCH MARKERING

Kommando: "Sök" och/eller tecken – ("Visa")

Söksområdet ska vara 100 m brett och 50 m långt, och förlagt till sådan terräng att hundens arbete utan svårighet kan följas. Två figuranter ska vara utplacerade, på ett avstånd av 40-50 m från och på ömse sidor av mittlinjen. Av dessa figuranter (den ena sittande och den andra liggande) ska en vara öppet placerad och en vara så dold, att den ej är fullt synlig.

Föraren anvisas en mittlinje i området att avancera längs, och dirigerar från denna hundens arbete med kommandon och/eller tecken. Hunden ska snabbt i slag åt båda sidor genomsöka området. Hunden ska när den funnit en figurant markera detta för föraren, antingen genom att ge skall samt kvarstanna i figurantens omedelbara närhet tills föraren kommit till platsen, eller gripa en i halsbandet hängande rapportrulle och med denna återvända till föraren, som kopplar hunden och låter den på kommando "Visa" föra sig till figuranten. Den effektiva söktiden får uppgå till högst 5 min.

/Slut på utdrag

Och sedan blir det förstås svårare och svårare i varje klass även om grunden är densamma.

I de högre klasserna tillkommer ex skott. Hunden ska fortsätta arbeta även när det smäller.

Det som här heter "rapport-rulle" benämns nu för tiden oftast som "sök-rulle" i detta sammanhang. Antingen har vi en rulle som hänger i en karbinhake i hundens halsband (även kallad svenskrulle) eller så har vi en "rulle" som sitter fast på båda sidorna i halsbandet (även kallad norskrulle). Den sistnämnda är den vanligaste varianten även i Sverige nuförtiden.

Inläring

Det finns förstås olika vägar att lära in detta och, ur en synvinkel, är det förstås så att "alla vägar leder till Rom".

Vill vi ha en hund som håller i längden är det förstås viktigt att basera inläringen på naturliga drifter, glädje och motivation.

Träningsplats

Jag använder mig gärna av medel-tät till tät skog från början av inläringen/ utbildningen och i de flesta fall även senare . Tanken är att hunden så snart de allra första lektionerna är gjorda naturligt ska koppla på användandet av nosen vilket är lättare gjort om det är lätt för figuranterna att finna platser att gömma sig ordentligt på. Vi utgår från en stig och figuranterna gömmer sig vid sidorna av stigen. Självklart är det så småningom viktigt att byta platser och träna i olika slags terräng, men det brukar vara en fördel om grunderna lärs in på max 3 fasta platser.

Hämta rullen från synlig figurant och lämna till föraren

De första lektionerna (i snitt 3-5 lektionerna beroende på hund, hundtränare och situation) går endast ut på att påbörja ritualen kring rullmarkeringen.

Det första steget i rullmarkeringen är att hunden lär sig att hämta en leksak/slangbit/lös rulle från en figurant som först fått hunden tänd på föremålet och sedan springer iväg en liten bit och gömmer eller "halv-gömmar" sig bakom något träd eller liknande.

Med lös leksak/rulle menas att föremålet är löst/fritt. Det är så vi börjar. Så småningom ska föremålet fästas i ett halsband på hunden och då talar vi om fast rulle.

Föraren håller hunden kopplad medan figuranten tänder hunden på leksaken. När hunden är tillräckligt tänd springer föraren iväg och så snart figuranten hoppar ned bakom eller halvt bakom ex trädet så släpper föraren hunden som då, förhoppningsvis, springer till figuranten och tar leksaken från denne. När detta sker ropar föraren berömmande ord varav hunden brukar springa tillbaka mot föraren och där förstärks det beteendet ytterligare med ex godis. Hunden ska med andra ord hämta leksaken hos figuranten och komma med den tillbaka till föraren. Det är målet med detta steg , men det kan i många fall behöva delas upp i mindre steg. Man kan även ropa in hunden med inkallningsord (såsom hundens namn) , men räcker det med ex "braaa" så blir det oftast mer lustfyllt.

När vi släpper på hunden på figuranten så tillåter vi henne att göra något som hon själv vill göra (om figuranten lyckats motivera hunden tillräckligt). Av den anledningen samt av anledningen att hunden varken känner till ritualen eller utför något direkt sökarbete ännu så säger vi inte "sök" utan snarare så säger och/eller tänker vi "okej", "okejdå" , "okej", "du får som du vill" eller "varsågod" när vi släpper på hunden. Oavsett om hunden förstår orden eller ej och oavsett om hunden hör orden eller ej (jag gav alternativet att endast tänka) så blir då attityden vi förmedlar till hunden en sådan som visar hunden att det här minsann är riktigt skoj! "DU får som du vill" (även om jag har riggat scenen för det). För om vi vill att hundens motivation ska hålla (vilket är en förutsättning för att de ska orka utvecklas/utmanas) och kanske även i skarpt läge framöver (alltså oavsett om vi vill avge prov i bruksgrenen eller fastnar för grenen så mycket att vi vill gå längre och utbilda hunden till räddningshund) så är det fördelaktigt att låta hunden drivas av sin egen VILJA, förmåga och motivation så långt det bara går. Så säj/tänk "okejdå", "varsågod" eller liknande tills du lyckats bygga upp och förmedla den attityden. Efter några lektioner byter du ut det mot ordet "sök", men behåll attityden som finns i ex "okejdå, gör som du vill!". Även om det var 20-30 lektioner sedan du första gången sa "Sök" så byt gärna tillbaka det till "okej" eller liknande någon gång ibland för att påminna både dig själv och hunden om rätt attityd, dvs att sökritualen och sökarbetet drivs av hundens lust.

Om hunden inte tar leksaken hos figuranten så får figuranten jobba på att tända hunden på plats. Busa med leksaken, dra den längst marken, kasta upp den i luften osv. Vad som får hunden att gå igång och vilja gripa leksaken är olika från hund till hund och ibland även från tillfälle till tillfälle. En del gillar att kampa, en del gillar när föremålet göms bakom ryggen och åker fram igen, andra gillar när det kastas eller dras mot marken.

Givetvis går det också att lära in hunden att apportera föremålet för godis. Detta kan göras separat och sedan integreras i sökritualen. Det är aktuellt för hundar med lågt föremålsintresse men framförallt de med väldigt växlande föremålsintresse. I enstaka fall kan det bli aktuellt även för hundar med jättestort föremålsintresse och/eller svårigheter att lämna av föremålet (en del för att de vill leka med föremålet ett tag och en del för att de, i varierande grad, ser föremålet som en resurs även gentemot föraren).

Om hunden inte springer tillbaka till föraren då denne berömmar/ropar så får föraren helt enkelt göra sig själv mer intressant. Ropa glatt, tjoa och springa en bit längst stigen brukar få de flesta hundar i rätt riktning.

Vissa hundar springer spontant tillbaka till föraren redan första eller andra gången vi gör den här övningen. Andra tar tid på sig. En del hundar springer hela vägen fram till föraren och tycker från början att det är en rolig sak att lämna över föremålet till föraren. Ganska många släpper leksaken en liten bit ifrån föraren innan de kommer enda fram.

I det här skedet är det inte värt att haka upp sig på om hunden springer enda fram till stigen med föremålet. Försök att göra så lite prestation av det som möjligt. Hunden behöver inte komma riktigt ända fram och hunden behöver absolut inte sätta sig eller liknande med saken i munnen. Visa din glädje när hunden kommer med föremålet åt ditt håll. Det är fantastiskt bra att hen gör det och det räcker gott och väl till en början.

Gör detta 2-3 gånger i stöten, ta en paus och repetera igen.

När ni har gjort så här 2-3 lektioner eller i snitt 6-7 skick eller när ni ser att hunden förstår och uppskattar den här biten så är det dags att lägga på nästa steg i ritualen:

Påvisningen

Fr.o.m nu lägger vi på påvisningen direkt följt på att hunden kommer tillbaka till föraren med leksaken. Så fort hunden kommer tillbaka med föremålet: sätt på hunden kopplet och låt figuranten ropa till sig hunden.

Figuranten springer ännu inte så långt bort och kan ofta kika fram för att se ögonblicket då hunden kopplas upp och då genast börja kalla på hunden. Om figgen inte skulle se när föraren kopplar hunden så kan föraren ropa på figgen att det är dags för denne att ropa. En del hundar blir lite konfunderade här, andra springer ut och drar med sig föraren direkt. Det vanligaste är en kombination, ex att hunden först tittar lite frågande på föraren, sedan går ut lite osäkert, tittar lite på föraren, får fart igen. Låt det vara figurantens jobb att uppmana hunden att komma ut igen. Det är ju figuranten som ska eftersträvas. Som förare försöker vi vara så passiva som möjligt.

Vid tillfällena då hunden är på väg mot figuranten och gärna då hunden är framme hos figuranten och får godis eller liknande, kan figuranten säga ordet ”visa”. Som figurant är det viktigt att inte säga det i uppmanande syfte utan undertiden hunden visar. Är vi noga med så underbygger vi säkra och effektiva påvisningar.

Att vi redan här lägger in ett ord/kommando-ord är för att vi lägger in den som en ”suggestion” eller något som beskriver vad hunden gör snarare att det har funktion i bemärkelsen av ett kommando.

När den här delen av ritualen är ”färdig” är det föraren som uppmanar hunden att visa. I de allra flesta fall så blir det dock ganska snart så att hunden börjar visa direkt efter att hon/han fått på sig kopplet efter att ha kommit tillbaka med leksaken. Att vi kopplar hunden får samma funktion som ett signal-ord/ kommando-ord.

När påvisningen börjar flyta, dvs komma spontant, kan föraren uttala ordet.

Hunden är kopplad under påvisningen eftersom hon ska leda föraren till figgen. Många hundar gör detta väldigt snabbt (vilket är idealet). Om hunden är stor och/eller väldigt stark och snabb kan det vara svårt (och farligt!) att hänga med. I sådana fall kan vi släppa hunden efter några meter. Hellre det än att vi försöker stoppa/dämpa hunden alternativt ramlar och bryter benet. . Med en rutinerad hund med hög motivation kan vi dämpa farten (stanna tills hunden lugnar tempot).

Dags att börja gömma sig längre bort

Så fort hunden kommit in i ritualen någorlunda, dvs att hon de flesta gånger springer ut och hämtar leksaken, kommer tillbaka för att sedan visa (och även om hon ännu kanske behöver lite hjälp med någon del) så är det dags för figuranterna att börja gömma sig mer ordentligt samt successivt gömma sig längre bort.

Utmana hunden genom att låta figuranterna spring längre bort, men att de fortfarande ligger så rakt ut som möjligt från den platsen på stigen där hunden släpps. . Bit för bit ska hunden lära sig att springa rakt ut i 35-40 meter i den riktningen föraren pekar. Det främjar vi genom att vänja hunden vid att figgen ligger hyfsat rakt ut i riktningen föraren pekar.

Skicka hunden åt två håll, på två figuranter

Nu är det dags att låta hunden springa på två figuranter som en och en springer ut åt varsitt håll.

Gör som du gjort hittills med första figuranten. När hunden kommer tillbaka efter påvisandet av den första figuranten tänder en annan figurant hunden på en leksak och springer rakt ut till andra sidan av stigen. Släpp på hunden snabbt.

Repetera detta 2-3 pass

Skicka hunden åt två håll, på två figuranter varav den sista försvinner när hunden inte ser på

Gör som innan med den första figuranten. När hunden försvinner iväg på påvisandet av den första figuranten springer figurant nummer två ut och gömmer sig när hunden inte ser på.

När hunden kommer tillbaka skickas hon på den andra figuranten. Ofta blir hunden lite konfunderad eftersom hon inte sett någon springa ut. De första gångerna man gör denna övning behöver figgen ropa där ute, men så småningom så provar man utan att figgen ropar och då är det en fördel om den figgen ligger där vinden kommer ifrån.

Skicka hunden på figuranter utan att hunden först fått springa på figurant som springer ut i hundens åsyn

Föraren tar med sig hunden och lämnar platsen en liten stund. Undertiden gömmer sig figuranten.

Figuranten ropar

Föraren kommer tillbaka med hunden och dirigerar och skickar ut henne mot figuranten och hela ritualen görs. Sedan tar man den andre.

Så småningom provar man skicka hunden mot figurant nr 2 utan att denna har ropat. När det har funkad ett tag gör man likadant med figurant nr 1, dvs skickar hunden utan att figgen har ropat.

I praktiken får man här ofta improvisera utefter hur hunden bete sig. Om man skickar en hund mot en stum figge och hunden inte vill/vågar springa ut så får man förstås byta taktik och låta figgen pipa till och/eller skutta upp.

Att fästa leksaken/slangen/ rullen på hunden (”Fast rulle”) och få hunden att ta rullen självmant

När ritualen (söka upp , markera, påvisa) fungerar de flesta gånger ska vi, steg för steg, gå mot målet att hunden ska ha föremålet hängande på sig själv och ta det därifrån istället från figuranten.

Har du ej kommit till att du har ett föremål som är lätt att hänga i halsbandet, försök att först vänja hunden vid ett sådant. Det går oftast att hänga vilken leksak som helst där, men ett korvliknande föremål och väldigt gärna en slangbit är det som är mest praktiskt.

Låt det avlånga föremålet (ex slangbiten) hänga i hundens halsband en stund varje dag i några dagar separat från själva sökträningen. Gör det när hunden tänker på annat, ex när ni är på promenad. Men lämna inte hunden obebakad med detta så att han/hon inte fastar någonstans.

Bra om föremålet hänger där i båda ändarna, dvs antingen att ni knyter ett snöre i var enda och knyter fast det på två ställen i halsbandet, eller att ni trär snöret rakt igenom slangen och knyter fast det i varsin ända på halsbandet. Typ så här:

Om hunden tuggar på/leker med föremålet som dinglar där, försök distrahera hunden så att hon/han låter bli. Säg inte "nej" här eller signalera att det är förbjudet att bita på föremålet eftersom hunden ska göra det så småningom, fast vid rätt tillfälle. Nu går det bara ut på att vänja hunden vid att ha något där.

Är det jättesvårt för hunden att låta bli föremålet även då du distraherar och ser till att det hänger där endast då hunden har annat i tankarna (såsom på promenad) så kan du, under en tid, korta snörerna så att hunden inte kommer åt den men ändå vänjer sig vid att känna den där.

En "riktig" sökrulle /norskrulle ser ut exempelvis så här (finns lite olika varianter):

När hunden kan ha rullen hängande i ett halsband utan att röra den kan vi börja träna sök med fast rulle.

Vi sätter då på hunden rullen och tränar först med synintryck (hunden får se figuranten springa iväg). Bra om figuranten i början av denna fas låtsas som om han/hon har ett föremål i handen: ”Titta här, kom och ta den” och sedan snabbt springer iväg. Figuranten kan förstås också ha ett föremål i handen på riktigt, helst av samma typ som hänger i hundens halsband.

När hunden kommer fram till figgen så ger figgen hunden leksaken från halsbandet.

När detta har skett några gånger börjar figuranten trappa ned hjälpanDET. Istället för att ge föremålet så kanske han/hon bara petar lite på den varav hunden själv griper. När det, flera gånger, har vart tillräckligt att peta på föremålet provar figuranten att bara vänta ut hunden varav hunden förr eller senare blir otålig och tar leksaken av sig själv. Som med allt annat tar olika hundar olika tid på sig. En del hundar tar leksaken själv nästan direkt, andra får vi jobba mer med. Förr eller senare så funkar det!

Hundar som griper den fasta rullen vid påvisningen

Ibland händer det att hunden griper rullen vid andra tillfällen, såsom vid påvisningen. Då kan vi kan vi, under en period, ta av rullen (eller hela halsbandet med sökrullen på) just innan påvisningen och/eller gå över till lös rulle ett tag. I båda fallen handlar det om att förstärka rätt vana och låta bli att förstärka fel vana. . När vi gjort så ett tag provar vi med fast rulle igen (som får sitta kvar under påvisningen, men att hunden då förhoppningsvis låter den vara). Om hunden ändå tar upp rullen vid fel tillfälle så får vi köra enligt ovan igen eller, om vi har en självsäker hund, säga åt hunden att släppa rullen varje gång hon plockar upp den vid fel tillfällen. Förr eller senare kommer rätt vana in.

Variera med lös rulle även med hunden som lärt sig ta fast rulle själv

Även då hunden lärt sig att ta fast rulle själv är det bra om vi ibland varierar träningen genom att använda lös rulle. Det understödjer att hunden går enda fram till figgen och påminner om kopplingen mellan en funnen figurant och gripande av rullen. En sökhund är aldrig för bra/färdiginlärd för att varva med lös rulle någon gång ibland. Det är ett bra sätt att förebygga slarv och ovanor som annars kan komma och då kräver mycket tid , energi och kompromisser med både hundens och förarens motivation. Försök ligga steget före, många slutar med grenen för att en liten bit av helheten helt enkelt tar för mycket energi och det är synd eftersom denna gren så fint balanserar och symboliserar samarbete mellan förare och hund. Dit hör ex hundar som spårar (vilket vi förebygger genom att ex köra grunden på synintryck), hundar som griper i tid och otid (ofta pga av att det ligger så mycket ”status# i fast rulle att förarna inte ”sänker sig”till att använda lös rulle) eller hundar som ”går vilse” när de ska påvisa (vilket är mycket ovanligt om vi alltid tränat påvisning i direkt anslutning till söket varför hunden slipper söka två gånger utan istället per automatik börjar lokalisera platsen första gången hen var där).

Variera person som ger belöning vid påvisningen

Till en början är det bra att det alltid är figgen som ger belöning (ex godis) vid påvisningen, det hjälper hunden att fokusera ”utåt”. Så småningom börjar föraren ge belöningen då hunden är framme vid figuranten vid påvisningen. Men även efter det och t.o.m om vi hållt på med grenen i flera år är det viktigt att figgen ibland är den som ger belöningen, i annat fall kommer många hundar stanna och vända sig om mot föraren så fort hon får syn på eller t.o.m ”bara” får vittring på figuranten. Så samma princip här som då vi ibland varavar med lös rulle även om hunden lärt sig fast rulle för länge sedan.

Peka ut/ dirigera hunden

Efter några träningspass börjar vi peka ut hunden då hon ska söka. Håll handen pekande. Handen ska vara helt eller delvis framför hundens nos så att hon kan se den (då hon ser utan att hon vänder huvudet mot handen eftersom hundar har större synfält/bättre periferiseende än vi). På så vis vänjer hunden sig att hon ”vinner” sin figge genom att springa i den riktningen vi pekar.

Varva direktpåsläpp, synintryck med popups, och sedan även ”stumma” figuranter

Även när hunden lärt sig springa på stumma/tysta figgar som hen inte sett springa ut, fortsatt ändå att någon gång ibland ge hunden synintryck eller ljud. Alla former av ”nostalgiövningar” (att vi ibland plockar upp känslominnen från när detta var nytt och kanske mer spännande och ffa mindre allvarligt) gör att den färdiga eller mer färdiga sökhunden behåller sin skärpa och motivation.

En sökhund är inte en bra sökhund bara för att hen är färdigutbildad, hon måste ju funka här och nu och för det krävs skärpa vilket i sin tur kräver motivation. Motivationen för den här typen av arbeten behöver komma både från förnyelse (svårare utmaningar) och grundning.

En liten ordlista

Direktpåsläpp = Hunden får se figgen springa ut och får stå kvar och titta på medan figgen gömmer sig. Hunden skickas direkt då föraren gömt sig

Synintryck = Hunden ser figgen börja springa ut men får sedan avlägsna sig med sin förare en liten stund för att sedan gå tillbaka och släppas på. Detta är en slags förberedelse för att kunna släppas på stum figurant.

Popups = Hunden har inte sett figgen gå iväg, men precis innan hunden släpps/pekas ut så ”poppar” figgen, dvs visar sig och ropar för att sedan snabbt försvinna igen.

Stumma figuranter = Hunden har inte sett figuranten gå ut och figgen ”poppar” inte.

I början kör vi bara direktpåsläpp. Så småningom varvar vi detta med att hunden visserligen får se när figgen springer ut, men sedan får lämna platsen en stund. När detta funkar lägger vi till popups och så småningom stumma figgar.

Generellt är svårighetsgraden bland ovanstående:

1. Direktpåsläpp (lättast)
2. Synintryck
3. Popups
4. Stumma figuranter)

Låt oss säga att vi pekar ut hunden 2 gånger innan vi tar en liten paus. Då är det ofta en bra ide att göra det lättare steget (det som hunden känner igen/är någorlunda trygg och säker på) precis innan nästa steg kommer. På så vis grundar hunden i det bekanta och får lättare att ta ett mer okänt steg.

I praktiken betyder det att:

Fr.o.m när direktpåsläpp börjar kännas enkelt för hunden, och några träningspass framöver, består majoriteten av träningsomgångarna av först ett direktpåsläpp och sedan en popup.

När det känns enkelt kan vi varva med att köra två popuper.

När det funkar bra kan vi göra en popup och sedan skicka åt andra hållet på stum figurant. Funkar inte detta ber vi figgen ”poppa” och provar med stum figge nästa gång, men även då direkt efter en popup). Förr eller senare fungerar det.

När det fungerar kan vi köra två stumma.

Och sista tjetet om samma logik som med alla andra steg:

Det är värdefullt om vi, även när vi har en hund som lätt tar flera skick på raken med stumma figgar, ibland kör med direktpåsläpp (springande figgar) och/eller popups. .

Men vartefter hunden blir mer och mer rutinerad blir ”ettorna”(direktpåsläpp) allt färre och ”fyrorerna” (stumma figuranter) allt fler. Tänk på sökhundens utvecklighet i form av hur ett träd växer: När stammen och grenarna växer (där stammen är ritualen och grenarna får symbolisera svårare övningar, ex med längre avstånd) måste även rötterna ned i jorden och växa för att hämta näring och göra trädet stabilt för att kunna stå kvar även då det stormar.

Om den här graderingen i svårighetsgrad skrev jag ”*Generellt*”. Självklart är hundar olika och en del hundar blir mer eggade av popups än att få se att figgen springer iväg. En del hundar behöver rucka lite på den här planen och en del kräver mer grundning/rötter än andra. Men denna plan utgör ett medel (och utvecklingen av sökhunden är mer ”universiell”/gemensam än ex hunden som ska lära sig ett lydnadsmoment eller trick) och bygger på att skapa en säker/trygg väg mot ett HÅLLBART mål. Vi kan gå snabbare fram med många hundar, men då krånglar det nästan alltid längre fram.

Hundar som tenderar att spåra

Det vanligaste sättet att förebygga att hunden spårar är att alla i gruppen vallar av marken som ska användas (man går omkring och gör massor av spår) och detta är något som man oftast gör per rutin inför varje sökträning.

En del, mycket spårglada hundar, letar efter och/eller hittar förstås figgens spår i alla fall. Och då brukar man valla om marken innan en sådan hund.

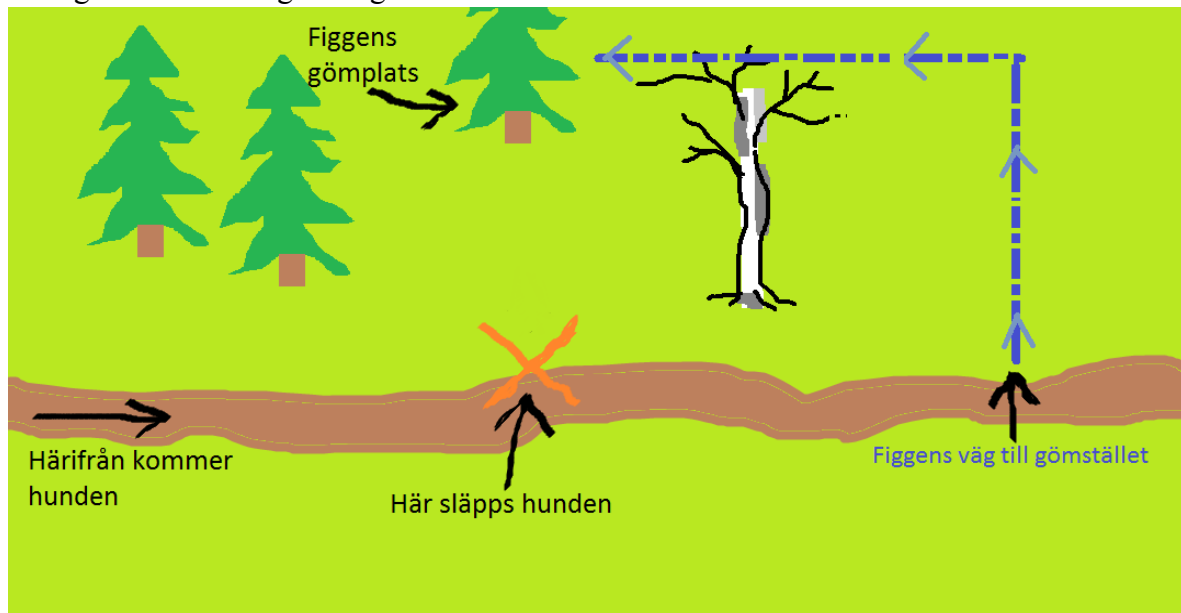
Om vi istället har börjat med direktpåsläpp och synintryck blir det oftast en självklarhet för hunden att springa rakt ut och koppla på näsan i vinden. Därför behöver vi inte valla på rutin. Självklart kan vi ändå få hundar som spårar, men absolut inte lika ofta. Och om vi ser att en hund tenderar att spåra kan vi köra några omgångar med synintryck för att förhindra att det blir en vana.

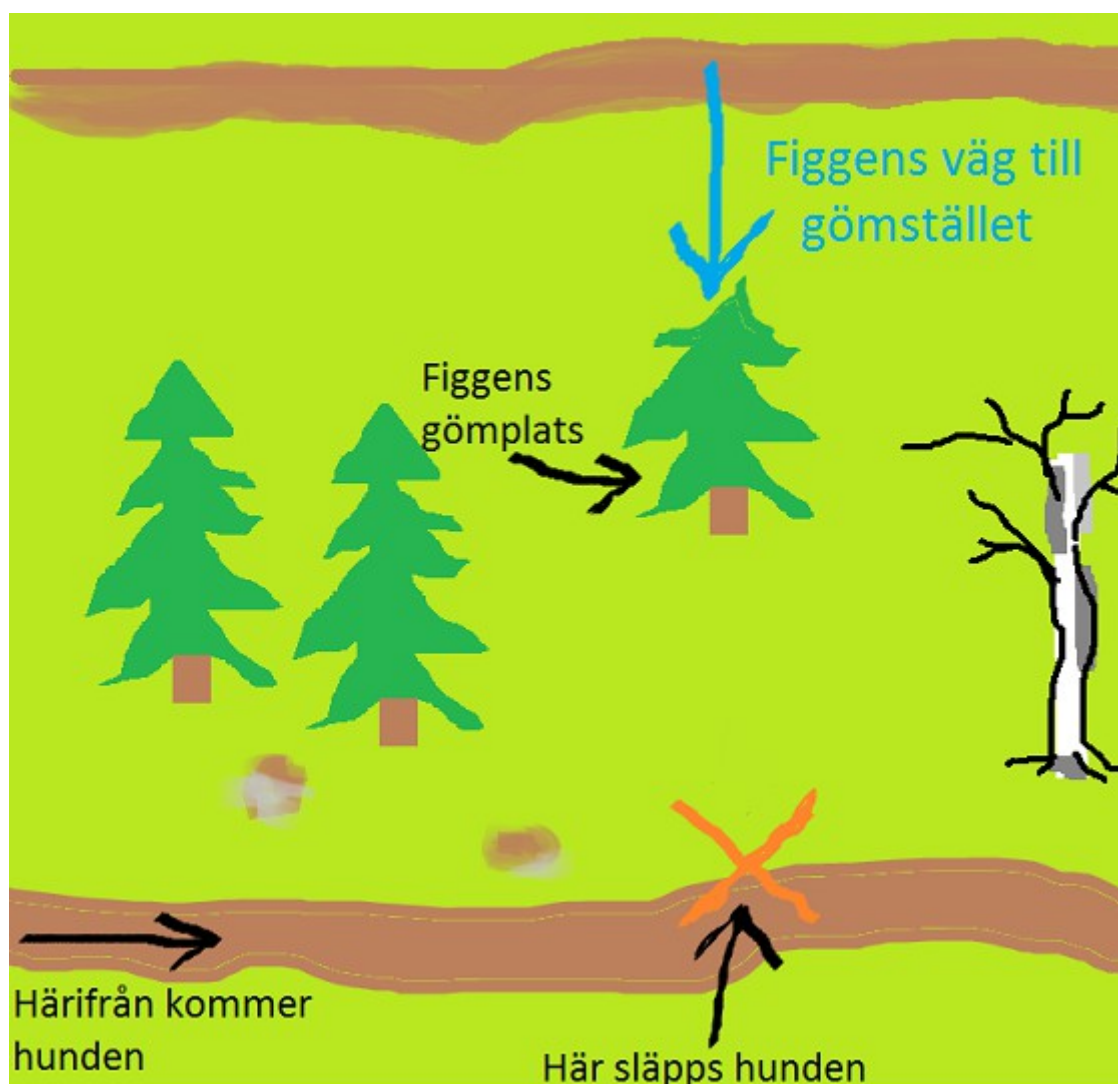
Även om vi inte vallar marken på rutin behöver vi, om vi ska tävla, träna hunden på vallad mark några gånger innan tävling. Men att ha en hund som söker på , i första hand, ickevallad mark underlättar förstås i skarpa lägen då marken, i regel, inte är vallad.

Har vi en väldigt spårglad hund kan vi varva bland 3 olika ”anti-spåråtgärder” så mycket/så länge det behövs. Olika åtgärder fungerar olika effektivt för olika hundar varför vi kan behöva prova oss fram.

1. Figgen tar en omväg till sitt gömställe. Istället för att gå rakt ut från stigen där hunden ska släppas går figuranten en omväg till platsen som han/hon ska gömma sig på så att figgen istället kommer till platsen bakifrån eller från sidan. Ett alternativ kan vara att gå en slingrig väg fram till platsen, så slingrig att den blir svår att följa (om vi nu inte har med en mycket rutinerad spårhund att göra förstås...)

Figurantens omvägar till gömstället:

2. Lägg, under en period, nästan alla figgar på den sida av stigen där vinden kommer ifrån. På så vis får hunden lätt vittring på figgen och uppmanas att söka istället för spåra.

3. Valla marken. Gå flera stycken personer fram och tillbaka , kors och tvärs på marken där ni ska träna.

I vissa fall kan vi naturligtvis avbryta/ ropa in en spårande hund och börja om från början och hoppas på att hon då väljer att söka istället.

[Personsök sid 12](#)

Söka på ny mark

Under de första övningarna är vi gärna stationerade, dvs är på samma plats. Det får hunden att blir ”hemma” med övningarna. Minnet av platsen plockar upp minnen från vad de nyligen lärt sig.

Ganska snart byter vi plats, men fortfarande gärna i närheten av den ursprungliga platsen.

Så småningom kan vi gå längst en stig. Istället för att hunden går iväg en bit (får synintryck men får sedan lämna platsen en liten stund innan skicket) så går alla utom sökekipaget iväg en bit längst stigen och hittar där en ny plats att lägga ut figgar på. När figgarna är utlagda ropar vi på ekipaget som kommer till det nya stället. De allra första gångerna vi gör detta bör hundarna få hjälp med intryck från figgarna. Att de ropar/poppar. När det verkar fungera fint så gör vi samma sak, men att kanske endast första figgen poppar och att vi provar att låta den andra figgen vara stum. Funkar det inte får den stumma figgen istället bli en popup figge. Så småningom kommer det fungera med att den ena figgen är stum och steget efter det är att båda är stumma.

När vi har förflyttat oss på detta vis några gånger kan vi, om vi vill, välja en helt annan skog. Men överlag är det bra med lite överinläring på ungefär samma ställe. Så småningom ”måste” vi dock träna på olika platser (och olika slags terränger!) om vi vill att det ska fungera i skarpt läge och/eller på tävling.

Figgarna längre och längre bort

Figgarna lägger sig längre och längre bort vartefter sökhundens utbildning pågår. Om vi siktar mot att tävla så har vi målet att figgen alltid ska ligga på någonstans mellan 40 och 50m ut. Då vi kommit upp till 40 meter ut lägger vi helst aldrig figgar närmre. Då lär sig (vänjer sig) hunden vid att springa rakt ut i 30-40 meter och sedan koppla på näsan seriöst, vilket blir väldigt systematiskt och effektivt i tävlingssammanhang.

Tjänstetecken

Då hundar tävlar bär de ett tjänstetecken, vanligtvis en lätt väst. Även hundar i skarpa lägen bär oftast någon slags väst.

Västens främsta funktion är att omgivningen ska veta att det är en hund i arbete, inte en hund som sprungit bort. Alla slags tjänstetecken hjälper också (förhoppningsvis) omgivningen att förstå att hunden arbetar och inte ska störas.

Även då vi tränar och då vi kommit så långt att vi skickar hunden 40-50 meter ut i skogen är det bra att använda tjänstetecken.

Tjänstetecknet kan också fungera som en trigger för hunden, dvs när det åker på så vet hunden vad som gäller oavsett vart de råkar befinna sig. Men rullen brukar , ganska snart, vara tillräcklig för att hunden ska förstå vad det handlar om och komma på rätt ”humör”

Vad gäller hundar som har svårt att slappna av mellan träningsomgångarna är det extra viktigt att ta av tjänstetecken då hunden ska vila. Är du konsekvent med det brukar hundarna bli bättre på att vara passiva däremellan. Och det är viktigt! Desto bättre vila , desto bättre prestation....inte minst när vi kommer till en så intensiv gren som personsök är.

Vindövningar

Lägg ut figgar som ligger med vinden mot stigen. Låt hunden som ska öva vara på en plats längre bort undertiden figgen/ figgarna läggs ut

När figgarna är utöagda går ekipaget längst stigen, gärna med en eller flera ”hjälpare” bakom sig. Hjälparna kan vara med och uppmärksamma hundens beteende. Så fort vi ser att hunden markerar vittringen , oavsett hur, så peppar vi. Obs! Det är viktigt att peppet inte blir likt en belöning som hunden brukar få vid andra tillfällen eftersom hunden då lätt börjar fokusera på föraren. Inte godis, leka eller klappa. Peppandet är sitt eget , snarare en bekräftan än belöning, ex ”ja dääär är gubben!” (helst i lite mystisk och kanske tystare ton som om ni smyger på ”gubben”, det gör många hundar mer vaksamma).

Låt sedan hunden utföra sin ritual på ”gubben” (figgen), ritualen kan här ses som en belöning för att hunden uppmärksammade doften.

Tomslag

Med tomslag menas att vi skickar ut hunden att genomsöka ett område där ingen figurant finns. Något som händer/kan hända både på tävling och i skarpt läge.

Viktigt innan vi börjar med detta:

- * Hunden är, överlag, bra på att ha rullen i munnen då han/hon ska det och bra på att inte ha rullen i munnen när han/hon inte ska det.
- * Hunden har kommit en bit in i utbildningen, dvs är ganska eller mycket rutinerad.
- * Hunden har hög motivation för sökarbetet

Kör två träningstillfällen med ett tomslag på två träffar (vanliga skick med figge därute). Därefter kör ni tomslag väldigt sällan, kanske 2 tomslag vid vart 4:e träningstillfälle.

Det ska nämnas att en del aldrig tränar tomslag, att det bara får ”hända” på tävling. Jag tycker att det kan vara bra att förbereda hundarna på det (om man vill tävla eller använda hunden i skarpt läge) eftersom det finns en del hundar som springer jättelångt första gångerna de är med om det och händer det på tävling eller i skarpt läge förlorar man värdefull tid.

Anledningen till att träna det väldigt (eller som en del förespråkar -aldrig) är att inte ”bränna ut” hunden/ hundens motivation.

När hunden gör ett tomslag ska han/hon komma utan rulle i munnen och därefter sker förstås ingen påvisning utan istället ett nytt skick till en annan ruta med figge. Att komma utan rulle betyder "det här området är tomt" och är en lika stor och viktig prestation som att komma med budskapet "i det här området ligger en person". Därför bör hunden naturligtvis få beröm då hon kommer utan rulle för att kunna lära sig att det var rätt att göra så vid de tillfällena.

Det absolut vanligaste är att hunden genomsöker området och att hon, då hon konstaterar att ingen var där, kommer tillbaka till oss utan rullen i munnen

Om hunden ändå griper rullen kan vi be hunden att släppa den så fort vi ser det (vissa hundar har ord kopplade till den handlingen, andra kan behöva lära sig det separat).

Om vi får en sådan hund att släppa rullen på kommando några gånger så brukar hon lära sig att det inte är någon "ide" att ta rullen om det ej var figge där. I vissa fall dröjer beteendet kvar och då är det viktigt att vi ibland, förslagsvis varannan gång vi gör tomskick, under en period tar av hunden rullen då vi skickar henne. Varannan gång har vi kvar rullen på och om hunden griper den säger vi till hunden att släppa och belönar när hon gör det.

Inte förrän hunden är nogga med att inte gripa vid tomma rutor (om hon nu inte är det från början. Vilket är vanligast) bör vi träna på så vis att föraren inte vet i vila rutor det ligger figuranter. På så vis kan föraren snabbt säga åt hunden att släppa om hon griper rullen vid fel tillfälle.

En del hundar blir i början mycket ivriga i sitt sök när ingen figge ligger där och börjar söka av ett jättestort område. Detta kan gå över av sig självt när hunden lärt sig att det inte alltid är en figurant i rutan. Men i vilket fall som helst bör vi, om hunden vart ute och sökt så länge som hon brukar söka, ropa in henne.

Det kan ibland vara svårt eftersom hunden så gärna vill hitta en figge och hittills alltid fått göra det. Då kan vi behöva lära in och använda oss av en nödvisselpipa. Lär i sådana fall in det separat/utanför själva sökträningen innan du integrerar det i sökträningen.

Skicka hunden i upp till 4 rutor

När ”allt” fungerar för det mesta kan vi skicka hunden i upp till fyra rutor varav 2st har en figge.

Uthållighetsträning

Uthållighetsträning innebär att vi skickar hunden 4-8 gånger direkt efter varandra. Detta bör vi göra mycket sällan även för mycket rutinerade hundar. Anledningen till att göra det sällan är att inte göra slentrian av det.

Uppehåll i träningen

Att göra långa uppehåll i sökträningen brukar ha positiv effekt. Många kursare som vill fortsätta brukar bli ”oroliga” att hundarna ska glömma när de kanske inte kommer kunna träna så mycket innan kommande termin, men även då de knappt kunnat träna alls så brukar de flesta hundar minnas allt.

Övertäckta figuranter, olika figuranter i olika ställningar

Så väl som på tävling som i skarpt läge kan figuranterna eller den funna personen vara täckt av något. Hon/han kan ligga under bråte, i en liten träkoja, under en svart sopsäck, under buskar eller liknande.

För flertalet hundar är det inget problem, men en del hundar kan bli rädda. För att undvika all rädsla (som ifall den kommer kan påverka motivationen i negativ riktning, brukar jag vara noga med att introducera detta försiktigt. Det gäller inte bara ängsliga hundar, utan även tuffa och sociala hundar.

Börja med att använda något mjukt, ett lakan eller en den vanligaste stor filt. Den första gången sitter figuranten i med lakanet om kroppen, medan huvudet och ansiktet är fritt. När hunden är van med det kan även huvudet täckas men inte ansiktet. Och när det fungerar utan att hunden tvekar, täcker sig figuranten fullständigt. Då hunden har vart med om detta några gånger, gör likadant fast med något passligt.

Vänj också hunden vid att figuranten kan vara i olika ställningar. Sittande, liggande, stående.

Främmande personer

Ofta då vi tränar gör vi det med personer som hunden känner/ känner igen. Om vi ska tävla är det förstås viktigt att hunden får träna på okända personer. De första gångerna med okänd person kan hunden få nosa lite på personen precis innan ni kör. Så småningom låter vi hunden söka på personer som hon/han inte hälsat på innan. Och då kan det förstås vara en bra ide att personen har extra gott godis eller annat som hunden brukar tycka mycket om så att det blir en positiv upplevelse. De flesta hundar klarar ju detta bra, Andra blir lite försiktiga när det är nya personer, och dessa hundar är inte alltid hundar som är försiktiga med nya människor överlag/ i vardagen.

Att få tag på nya personer är förstås inte alltid så lätt. I en grupp brukar jag försöka se till att hundarna inte alltid får springa på samma person. På fortsättningskurserna tar jag ibland in en person utifrån som får vara figurant, ex någon som jag känner . Ibland vill folk komma och titta, folk som kanske är intresserad av att gå sökkurs nästa termin, då brukar jag fråga dem om de kan hjälpa till och de vill de oftast.

Ibland har jag också förmedlat kontakt mellan kursare från olika terminer så de kan träna tillsammans på fritiden. Det är ett bra sätt att introducera detta med främmande figgar. Ni kan också tipsa om träningsgrupper osv om ni känner till några i närheten. På nätet finns det hundforum och FB-grupper att efterlysa träningskompisar i.

Oftast behöver vi inte träna på detta men okända personer så många gånger, men det är viktigt att vi gör det så att hunden "vet" att det KAN komma nya personer och att det är lika skoj ändå.

En del hundar ,blir positivt överraskade och tycker att sökarbetet blir ännu mer spännande när det dyker upp nya personer, då kan man använda nya personer som motivationshöjare om det behövs.

Det är viktigt att hundarna får springa på både män och kvinnor. Det brukar lösa sig automatiskt då en håller kurs eftersom personsöket verkar dra lika många hussar som mattar (annars är det övervägande mattar som kommer på kurs, med undantag av skydds där hussarna är övervägande). Men har ni bara ett kön i en grupp, uppmuntra kursarna att försöka prova på det andra könet någon gång på träningarna mellan kursträffarna.

Vill en använda sin hund i skarpt läge är det förstås bra att träna även på barn. Barn brukar tycka att det är jätteroligt .När hunden har ganska mycket rutin i själva ritualen, fråga ett barn om de vill leka en speciell slags kurragömma med hunden och förklara hur det går till. Det brukar uppskattas.

De högre klasserna

Även om det blir svårare och svårare för varje klass så ser arbetet likadant ut. Högre upp i klasserna förkommer störningar i form av skott.

Ett sätt att vänja hunden vid skott är att en söker upp en skjutbana, men i början håller sig väldigt långt ifrån och leker med hunden medan de smäller.

Så småningom flyttar en sig något närmre osv.

Personsök sid 17

Det är förstås oerhört viktigt att göra det i väldigt försiktig takt om en vill att ljudet ska bli avdramatiserade för hunden .

Det finns de som avråder starkt från detta (en kan ju skrämman hunden om en går för fort fram).

. Man kan också spela in ljuden, vilket kanske kan vara en mjukare start.